

บันทึกฉบับ 5 มีนาคม 2526 ของนายปรีดี พนมยงค์ เรื่องตอบคำถามบางประการของนิสิตนักศึกษา

1. เรื่องนายปรีดีรู้เมื่อใดว่าพระปักเกล้าฯ จะพระราชทานธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน

(1) อาจารย์ประวัติศาสตร์, อาจารย์รัฐศาสตร์, อาจารย์กฎหมายรัฐธรรมนูญ, คงรู้แล้ว หรือ ควรรู้จากหลักฐานเอกสาร (authentic documents) คือ บันทึกฉบับที่เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิกการ เป็นผู้จัดพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระปักเกล้าฯ ที่พระราชทาน เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2475 แต่ผู้ที่รับสั่งให้เข้าเฝ้าที่วังสุขุมวิท 5 คน คือ พระยามโนปกรณ์, พระยาครีวิสาร, พระยาบุรีชาชลยุทธ, พระยาพหลฯ, หลวงประดิษฐ์มนูธรรม บันทึกฉบับนี้ได้พิมพ์เปิดเผยแพร่ ภายหลังพระปักเกล้าฯ สละราชสมบัติ และต่อมาท่านผู้หญิงดุษฎี มาลาภุล ริดาเจ้าพระยามหิธรฯ ได้นำมาลงพิมพ์ในหนังสือชื่อ เรื่องคนห้าแผ่นดิน และมีผู้อื่นได้ตีพิมพ์บันทึกนี้เปิดเผยแพร่อีก หลายราย ความในบันทึกนี้มีความตอนหนึ่งดังนี้

“แปลนที่ 2 คิดจะให้เสนาบดีมุราชาร (preside) เป็นประธานในที่ประชุมเสนาบดี พระองค์จะไม่ประทับในที่ประชุม และขยายจำนวนกรรมการองค์นัดรี ทำหน้าที่อย่างรัฐสภา ได้ทรงเตรียมไว้ 2 แปลโนย่างนี้ เอาติดพระองค์ไปหัวหินด้วย เพื่อจะทำ (memo) บันทึกเสนาบดีสภา ครั้นได้ข่าวเรื่องนี้ ก็ปรากម្មว่าชาไปอีก ที่คณะราษฎรทำไปไม่ทรงโกรธก็ริว และเห็นใจเพระไม่รู้เรื่องกัน”

ทั้งนี้เป็นหลักฐานแสดงว่าปรีดีฯ มิได้รู้เรื่องที่จะพระราชทานธรรมนูญฯ ก่อนวันที่ 24 มิถุนายน 2475

(2) 1 วันภายหลังวันที่ 24 มิถุนายน 2475 คือ ในวันที่ 25 เดือนนี้ พระบาทสมเด็จพระปักเกล้าฯ ได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาถึงผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร (พระยาพหลฯ, พระยาทรงฯ, พระยาฤทธิฯ) มีความดังต่อไปนี้

ต่อมาในตอนค่ำวันที่ 25 มิถุนายนนั้น พระยาพหลฯ จึงเชิญพระยานิติศาสตร์ไปศาล อดีต อธิบดีกรมกฤษฎีกาแห่งกระทรวงมุราชาร ซึ่งเคยเป็นเจ้าหน้าที่พิจารณาตรวจสอบร่างกฎหมายก่อน

* พิมพ์ครั้งแรกใน วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2526 หน้า 16-23.

สวนไกลกังวล หัวหนิน

วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2475

ถึง ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

ด้วยได้ทราบตามสำเนาหนังสือที่ส่งไปยังกระทรวง
มุรธาธาร คณะทหารมีความประณานะจะเชิญให้ข้าพเจ้ากลับ
พระนคร เป็นกษัตริย์อยู่ใต้พระธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน
ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของอาณาประชาราชภูร์ ไม่อยาก
ให้เสียเลือดเนื้อ กับทั้งเพื่อจัดการโดยละเอียดมายไม่ให้ขึ้น ซึ่งว่า
ได้จลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง และความจริงข้าพเจ้าได้คิด
อยู่แล้วที่จะเปลี่ยนแปลงทำงานองนี้ คือมีพระเจ้าแผ่นดิน
ปกครองตามพระธรรมนูญ จึงยอมรับที่จะช่วยเป็นตัวเชิด เพื่อ
ให้คุณโครงการตั้งรัฐธรรมนูญให้เป็นรูปปัจจุบันเปลี่ยนแปลงดัง
พระธรรมนูญโดยสะดวก เพราะว่าถ้าข้าพเจ้าจะไม่ยอมรับเป็น
ตัวเชิด นานาประเทศคงจะไม่ยอมรับรองรัฐบาลใหม่นี้ ซึ่งจะเป็น¹
ความยากลำบากยิ่งขึ้นหลายประการ ความจริงข้าพเจ้าเอง
ในเวลานี้ก็ทราบกันอยู่แล้วว่ามีอาการทุพพลภาพและไม่มีลูก
สืบวงศ์สกุล และจะไม่กันงานไปนานเท่าใดนัก ทั้งไม่มีความ
ประณานมักใหญ่ไฟฟุ้งให้เกินศักดิ์และความสามารถที่จะช่วย
พยุงชาติของเราราให้เจริญเติมหน้าเข้าบ้าง พุดมานี้เป็นความ
จริงใจเสมอ

(พระปรมາภิไชย) ประชาริปก ป.ร.

ที่พระมหากษัตริย์ทรงพิจารณานั้น ไปร่วม
พิจารณา กับคณะราษฎร 3 คน (พระยา
พหลฯ, พระยาทรงฯ, พระยาฤทธิฯ) และปรีดี
หัวหน้าฝ่ายพลเรือน เรื่องร่างพระราช
กำหนดนิรโทษกรรม และร่างพระธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินซึ่งปรีดีเป็นผู้ร่าง
เบื้องต้นไว้นั้น เพื่อจะนำไปถวายพระมหา
กษัตริย์ ในวันที่ 26 เดือนนั้น ณ วังสุโขทัย
พระยานิติศาสตร์ฯ ยืนยันว่า ในหลวงเคยมี
พระราชดำริที่จะพระราชทานธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินแต่ถูกอภิรัฐมนตรี และ²
นายสตีเวนส์ (ที่ปรึกษาการต่างประเทศ)

กับพระยาครรวิศาลง (ปลัดทูลฉลอง) ได้
คัดค้านไว้ หัวหน้าคณะราษฎรจึงประนภแก่
พระยานิติศาสตร์ฯ ว่าเป็นที่น่าเสียดายที่
ในหลวงมิได้ประกาศพระราชดำริให้ประชาชน
ทราบ ถ้าคณะกรรมการท่านก่อนแล้ว ก็จะไม่
เอาชีวิตมาเสี่ยงในเรื่องที่จะได้อยู่แล้ว

พระยานิติศาสตร์ฯ ขอให้ฝ่ายคณะ
ราษฎรกล่าวไว้ในอารมณบทตามใจความที่
ในหลวงทรงรับสั่งในพระราชหัตถเลขาฉบับ
26 มิถุนายน 2475 ว่า

“อันที่จริงการปกครองด้วยวิธีมีพระ
ธรรมนูญการปกครองนี้เราจึงได้ดำเนินอยู่ก่อน

แล้ว ที่คณะราชภูมิจะนี้กระทำมาเป็นการถูกต้องตามนิยมของเราอยู่ด้วย และด้วยเจตนาดีต่อประเทศชาติ อาณาประชาชนแห่งชาติการกระทำหรือเพียงเจตนาชั่ว ráy แม้แต่น้อยก็มิได้"

ฝ่ายคณะราชภูมิได้ตกลงตามที่พระยาบินดิติศาสตร์ฯ เสนอ (ดูพระราชกำหนดนิรโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครอง แผ่นดิน พุทธศักราช 2475)

เมื่อผู้แทนคณะราชภูมิได้นำร่างพระราชกำหนดดังกล่าวทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ที่วังสุโขทัย เมื่อ 26 มิถุนายน 2475 นั้น พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธยพระราชทานทันที

แต่รายละเอียดของพระราชดำริที่จะพระราชทานธรรมนูญการปกครองแผ่นดินนั้น คณะราชภูมิเพิ่งทราบ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2475 จากพระราชกระแสที่พระราชทานแก่ผู้แทนคณะราชภูมิ 5 คนที่มีรับสั่งให้เข้าเฝ้า คือ พระยามโนปกรณ์, พระยาศรีวิศาลฯ, พระยาปรีชาชลยุทธ, พระยาพหลฯ, หลวงประดิษฐ์ฯ โดยมีเจ้าพระยามหิธร ราชเลขานธิการ เป็นผู้จัดบันทึก

2. ปรีดีฯ รู้เรื่อง พ.ร.บ. เทศบาลเมืองได้และจัดการอย่างไร

(1) อาจารย์ประวัติศาสตร์, อาจารย์รัฐศาสตร์, อาจารย์กฎหมายรัฐธรรมนูญ ทราบหรือควรทราบดังต่อไปนี้

1. กฎหมายเทศบาลนั้นเป็นกฎหมายปกครองท้องถิ่น (local administration law) ฉบับนี้ในประเทศไทยและอีกหลายอารยประเทศ ซึ่งสอนกฎหมายและระเบียบทเทศบาลไว้ในวิชาที่เรียกว่า "กฎหมายปกครอง" (droit administratif) มิใช่ในวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะกฎหมายเทศบาล

มิใช่รัฐธรรมนูญ

2. กรมร่างกฎหมายก่อนอภิญัตน์ 24 มิถุนายน นั้น เป็นกรมที่ขึ้นตรงกับเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม โดยมีกรรมการร่างกฎหมายเป็นผู้บังคับบัญชาและมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ คือ เลขาธุการ 1 คน กับผู้ช่วยเลขาธุการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รับคำสั่งจากเสนาบดีและกรรมการร่างกฎหมาย มิใช่เป็นผู้บังคับบัญชาเสนาบดีและคณะกรรมการร่างกฎหมาย

ร่างกฎหมายได้ที่ส่งมายังกระทรวงยุติธรรม เพื่อส่งต่อมายังกรมร่างกฎหมาย นั้น เเสนาบดีเป็นผู้สั่งให้นำเรื่องไดเข้าระเบียบวาระก่อนและหลัง มิใช่เลขาฯ หรือผู้ช่วยเลขาฯ เป็นผู้มีอำนาจจัดระเบียบวาระ การประชุมตามความพอดีของตน

3. ก่อนอภิญัตน์ 24 มิถุนายน ปรีดีฯ มีคำแนะนำเพียงเป็น "ผู้ช่วยเลขาธุการ" อยู่ได้บังคับบัญชาของ "เลขาธุการ" จึงต่างกับที่บางคนโฆษณาให้นิสิตนักศึกษาประพฤติผิดระเบียบราชการโดยผู้น้อยมีอำนาจทำงานข้ามหน้าผู้ใหญ่ได้ ซึ่งเสียวนิยมข้าราชการ

4. กระทรวงมหาดไทยเป็นฝ่ายที่ส่งร่าง พ.ร.บ. เทศบาลมา�ังกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. 2475 ปรีดีฯ ในฐานะผู้ช่วยเลขาธุการร่างกฎหมายทราบว่ามีร่าง พ.ร.บ. เทศบาลส่งต่อมานั้นถึงกรรมการร่างกฎหมาย แต่กฎหมายที่คั่งค้างอยู่ที่กรมร่างกฎหมาย มีมากมายหลายฉบับ เเสนาบดีจึงเป็นผู้กำหนดให้นำฉบับใดพิจารณา ก่อนและหลัง โดยเฉพาะ พ.ร.บ. เทศบาลนั้นเกิดปัญหาเนื่องจากการหมื่นเทวะวงศ์วโรทัย ได้ทรงมีความเห็นคัดค้านไว้ตามหนังสือที่ ก.456/18,921 ถึงราชเลขาธิการขอให้นำความกราบบังคมทูลมีความตอนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

"ความเห็นของกระทรวงต่างประเทศที่จะคัดค้านหลักการบางแห่งในร่างพระราช

บัญญัติมีดังนี้คือ เทศบาลที่จัดตั้งขึ้น โดย อาศัยพระราชบัญญัตินั้นมีส่วนตัว ซึ่ง บุคคล ที่พำนักอยู่ในเขตนั้นๆ เลือกตั้งขึ้น เป็นผู้ควบคุม และไม่มีบบังคับจำกัดสิทธิ ในการเลือกหรือเป็นเทศมนตรีให้แก่เฉพาะ คนพื้นเมือง ไม่ว่าบุคคลใดสักแต่一人 ได้ตั้ง ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงสยามไม่น้อยกว่า 15 ปี และมีทรัพย์อันมีค่าที่จะเก็บจังกอบของ เทศบาลได้ฯลฯ ตามความในมาตรา 19 และ 20 แล้ว เป็นผู้เลือกและเป็นเทศมนตรี ได้ทั้งนั้น หลักการนี้ประเทศที่เป็นเอกสาร ย่อไม่ใช้กันเลย ทั้งเป็นภัยแก่กรุงสยาม โดยเฉพาะ ด้วยสิทธิทางการเมืองนั้น รัฐบาล ย่อไม่ให้แก่ครอนอกจากคนพื้นเมืองในกรุง สยามตามจังหวัดและเมือง มีบุคคลที่เป็น คนจีนอยู่เป็นจำนวน และในจำนวนนั้นคงจะ มีจีนหลายคนที่จะเป็นผู้เลือกและเป็นเทศ มนตรีได้ ตามเกณฑ์ที่มีทรัพย์และมีภูมิ ลำเนาในกรุงสยามไม่น้อยกว่า 15 ปี ตาม บบังคับในมาตรา 19 และ 20 แห่งร่างพระ ราชบัญญัติ ผลที่จะได้รับก็คืออนุญาตให้คน ต่างด้าวซึ่งมีความสามัคคีต่อประเทศอื่น มามีอำนาจใหญ่ในกิจการของเทศบาลกรุง สยาม บางแห่งอาจมีอำนาจควบคุมกิจการ เทศบาลอย่างสมบูรณ์ เช่นกับที่มณฑล ภูเก็ตเป็นต้น ซึ่งมีคนต่างด้าวตั้งภูมิลำเนาอยู่ เป็นจำนวนมาก ในปรัชัยบันนี้จีนมีภูมิ ลำเนาอยู่ในกรุงสยามเป็นจำนวนมาก ทั้ง อำนาจทางเศรษฐกิจ ก็อยู่ในมือเขาเกือบ ทั้งหมดแล้ว ฉะนั้นถ้าฝ่ายเราจะออกพระราชบัญญัติตามหลักการที่กล่าวข้างต้นบนนั้น ก็ เห้ากับเราให้อำนาจในการเมืองแก่จีนด้วย

เห่าที่กระทรวงการต่างประเทศทราบ ดูเหมือนมีน้อยรายที่อนุญาตให้คนต่างด้าว และคนพื้นเมืองมีสิทธิในการเลือก จะมีอยู่ก็ แต่เทศบาลของเมืองขึ้น เช่นกับช่องกง, พม่า, สิงคโปร์, เชียงไห้และมะนิลา เป็นต้น

แต่ลักษณะการของเมืองเหล่านี้ติดกับที่เป็น อยู่ในกรุงสยามเป็นอันมาก"

5. สมัยก่อนอภิวัฒน์ 24 มิถุนายนนั้น สยามถูกผูกมัดจากจักรวรรดินิยมหลาย ประเทศ ใน การต้องจ้างที่ปรึกษามาประจำ ทำงาน และโดยเฉพาะการร่างประมวลกฎหมาย และกฎหมายสำคัญที่จะใช้บังคับคน ต่างด้าวด้วยนั้น จะต้องให้ประเทศที่มี อำนาจพิเศษทางศาลทราบไว้ และแก้ไขข้อ ห่วงดึงให้เป็นที่พอใจของเข้า เขาจึงจะใช้ กฎหมายไทยนั้นๆ ต่อศาลกงสุลของเราได้ เพราะฉะนั้นรัฐบาลสยามจึงต้องจ้างชาว ฝรั่งเศสมาหลายคนเป็นที่ปรึกษาในการ ร่างกฎหมาย

การพิจารณาเรื่องกฎหมายแต่ละฉบับ ยุ่งยากมาก เพราะที่ปรึกษาชาวฝรั่งเศสก็ "ไม่รู้ภาษาไทยแต่รู้ภาษาอังกฤษ ส่วน กรรมการฝ่ายไทยชั้นผู้ใหญ่เวลาหนึ่งรู้ภาษา อังกฤษ แต่ไม่รู้ภาษาฝรั่งเศส ฉะนั้นร่าง กฎหมายที่เป็นภาษาไทยสั่งมาถึงกรรมการร่าง กฎหมายนั้น กรรมการร่างกฎหมายก็ต้องแปล เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ฝ่ายฝรั่งเศสและ ฝ่ายไทยพิจารณาได้ การพิจารณาทำกัน อย่างละเอียด 3 วาระ ภาษาอังกฤษเสร็จ แล้วจึงแปลฉบับภาษาอังกฤษที่ตกลงเป็น วาระสุดท้ายนั้นเป็นภาษาไทย และฝ่าย ไทยตรวจฉบับภาษาไทยอีก 3 วาระ จึงต้อง ประสบปัญหาเกี่ยวกับการคิดศัพท์เทคนิค ในทางกฎหมายซึ่งใหม่อีกหลายศัพท์ จึง ไม่อาจทำอย่างลວງๆ หรือสุกເອເພາກิน บางศัพท์ก็ต้องไปขอให้พระผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ภาษาบาลีและอังกฤษช่วยคิดค้นให้

(2) การที่ต้องยืดเวลาพิจารณาเรื่อง พ.ร.บ. เทศบาล pragyaตามสำเนาจดหมาย ของเสนาบดีบุติธรรม 2 ฉบับ ดังต่อไปนี้

1310-13445-A.174
-255 - 5 2001-6-04
1. 1997-06-04
BOSTON PUBLIC LIBRARY

३८४

କେବେ କାହିଁ ମାତ୍ରା କୁଣ୍ଡଳିରୀରୁ ଦେଖିବା

ເນື້ອມວານີ້ແກ່ລົງທຶນທີ່ມີຄວາມສັບສົນ

“ສະບັບຕິດຕັ້ງ” ໂຄງ / ລາວ ຈະກັບຕີ້ນຳ ເພື່ອກັບ ສຳເນົາຕະຫຼາດຕະຫຼາດ
ໄສວ່າມີການຕິດຕັ້ງຢູ່ທີ່ມີການຕິດຕັ້ງຢູ່ນີ້ໃນລົດຕະຫຼາດ

ເຊື້ອມຕີເວັບກາງແນວດຳເນົາກ່າວທຸກພາກຂ່າຍ ພະຍາກອກກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າ
ຫົວໜ້ານັ້ນເກົ່າກ່າວທຸກພາກໃຫຍ້ ໂດຍເຫັນວິທີກາງພາກທີ່ໄດ້ລົງທຶນ 1 ນີ້ເປັນເຫັນຈິງ
ແກ້ ແລ້ວມີກີ່ໃຫຍ້ກ່າວທຸກພາກໃຫຍ້ກ່າວທຸກພາກ ໃນທີ່ມີການກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກ
ນີ້ກູ້ກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກພາກນີ້
ພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກພາກນີ້ກູ້ກ່າວທຸກພາກນີ້ເກົ່າກ່າວທຸກພາກນີ້ ເຊື້ອມຕີເວັບກາງແນວດຳເນົາ

ศูนย์ให้การสนับสนุนความต้องการที่แท้จริงของผู้คนในการเข้าร่วมกระบวนการคิดและพัฒนาประเทศ ด้วยการนำความคิดเห็นของประชาชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา

การให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการที่ดีที่สุด

१८५

กิจกรรมที่นักเรียนต้องมีความตื่นเต้น

ก ๑๖๙
ก ๑๗๐

ପ୍ରମାଣ

કાર્યક્રમ વિભાગ, માનવસત્તુ

ເລືອດນາມພາກອະນຸມັງກອບກົມາກົມາ

ກະຊວງສົມບັດ ຂອງໄລຍະຕີ ຊະກິບທີ່ ດີເນີນທີ່ ຮາດຖານທຳກຳການຄາດໄດ້
ດີເນີນການກົດກົມາດ້ວຍບໍ່ດີເນີນກົດກົມາຈຶ່ງໃນລ່າງເກົ່າຕອນທີ່ກົດກົມາຫຼຸດໃຫຍ່ໄດ້
ເປື້ອໃນນີ້ ໄດ້ກົດກົມາເມື່ອ

กานต์น้ำท่วมทุ่งตากสิน

magister

ເສດຖະກິດທີ່ມີຄວາມ

(3) มีผู้ปราศจาก “หิริโอตตปปะ” ได้บันแต่งเรื่องว่าปรีดីฯ รู้ว่ารัฐบาลส่งร่าง พ.ร.บ. เทศบาล มา'yังกรรมร่างกฎหมาย แต่ปรีดីฯ ปิดบังผู้ก่อการฯ ไว้มิให้รู้ เพราะเกรงว่า ถ้าผู้ก่อการฯ คนอื่นรู้ก็จะพ่อใจกฎหมายนั้นแล้วไม่ร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครอง

(4) ปรีดី ขออ้างหลักฐานว่าปรีดី
ไม่มีทางปิดข่าวเรื่อง พ.ร.บ. เทศบาลนั้น
 เพราะเป็นเรื่องเปิดเผยแพร่ที่คนไทยจำนวนไม่
น้อยกู้ แม้หนังสือพิมพ์รายวัน เช่น บางกอก
การเมือง ฉบับ 26 พฤษภาคม 2474 ก็ลง
พิมพ์จำนวนน่ายแพ้หลาย ดังต่อไปนี้

“ถ้าใช้เทคโนโลยีไม่รู้บาลก์พลเมืองจะแย่
จึงลือกันหนาหูว่าเทคโนโลยีออกไม่ได้แน่

เกี่ยวด้วยเศรษฐกิจตกต่ำและกำลัง
พลเมืองที่จะเสียภาษี ตามข่าวที่เราได้นำมา
ลงแล้ว ถึงเรื่องร่างพระราชบัญญัติเทศบาล
ซึ่งผู้แทนของเราได้เรียนถ้ามพระราชบัญญัติ
นุกluว่า ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลกระหวง
มหาดไทยได้ส่งไปยังกรมราชเลขาธิการ
ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระราชวินิจฉัยต่อ

ไปนานแล้ว และซึ่งพอเรานำลงพิมพ์ รุ่งขึ้น ก็ได้รับจดหมายว่า ความนั้นคลาดเคลื่อน คือ เลขานุการพระยาราชนุกูลมิได้บอกยีด yaw เช่นนั้น บอกเพียงว่าได้ส่งพันกระร่วง มหาดไทยไปแล้วนั้น

เรามีความยินดีที่จะยืนยันข่าวเรื่องนี้
ของเรารือกครั้งหนึ่งว่า ร่างพระราชบัญญัติ
เทศบาลนี้กระทรวงมหาดไทยได้ส่งไปยัง
กรมราชเลขาธิการ (ซึ่งเปลี่ยนฐานะนามเป็น
กระทรวงมุรธาธารแล้ว) เป็นเวลานานหนัก
หนาแล้ว กรมราชเลขาธิการได้นำทูลเกล้าฯ
ถวายเพื่อทรงราชวินิจฉัยแล้ว ต่อมาได้
โปรดเกล้าฯ ให้ส่งร่างไปยังกรมร่างกฎหมาย
เพื่อพิจารณาเทียบเคียงหลักกฎหมายชนิด
นี้ซึ่งมีอยู่ ณ นานาประเทศชั้นหนึ่งก่อน

เราได้ทราบว่า กรมร่างกฎหมายได้
ตรวจร่างเทศบาลเรียบร้อยและได้ส่งกลับคืน
ไปยังกระทรวงมุ่งชาร์ประมาณสักหนึ่ง
เดือนได้แล้ว แต่ต่อจากนั้นจะไปอยู่ที่ใดข่าว
ยังเงียบอยู่

อย่างไรก็ต้องมีข่าวลือกันหนาหูเต็มที่ว่า อย่างไรเสียพระราชบัญญัตitechball จะออกไม่ได้เป็นอันขาด ในระหว่างความยุ่งยากทางเศรษฐกิจนี้ เพราะรายได้จากผู้เสียภาษี แก่ techball จะกระทบกระท่นไปถึงรัฐบาลอย่างน่าวิตกทีเดียว"

ทั้งนี้แสดงว่าประชาชนไทยและหนังสือพิมพ์สมัยนี้ไม่พอใจ พ.ร.บ. techball ตามที่รัฐบาลส่งมาให้กรมร่างกฎหมายพิจารณาว่าเป็นกฎหมาย จะเก็บภาษีราชภูมิให้หนักขึ้น

3. ผู้แทนราชภูมิครุดแรกเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2475 จำนวน 70 คนนั้น มีเพียง 33 คน ซึ่งเป็นส่วนข้างน้อยที่เป็นผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะกรรมการฯ ส่วนอีก 37 คน มิใช่ผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะกรรมการฯ

3.1 อาจารย์ประวัติศาสตร์ อาจารย์รัฐศาสตร์ อาจารย์กฎหมายรัฐธรรมนูญย้อมรู้ หรือควรรู้ และแจ้งความจริงให้นิสิตนักศึกษาทราบแล้วว่า ผู้แทนราชภูมิครุดแรก เมื่อ 28 มิถุนายน 2475 ซึ่งมีจำนวน 70 คนนั้น มีเพียง 33 คนซึ่งเป็นส่วนข้างน้อยที่เป็นผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะกรรมการฯ คือ

1. พระยาพหลฯ ผู้ช่วยเรtrobank สำเร็จวิชาโรงเรียนนายร้อยทหารบกสยามและเยอรมัน สมัยพระเจ้าไกเซอร์ วิลเลียมที่ 2

2. พระยาทรงสุรเดช สำเร็จโรงเรียนนายร้อยทหารบกสยามและเยอรมันสมัยพระเจ้าไกเซอร์ วิลเลียมที่ 2 อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยทหารบก

3. พระยาฤทธิอัคเนย์ ผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ 1 รักษาระองค์

4. พระประศาสน์พิทยาธุษช สำเร็จโรงเรียนนายร้อยทหารบกสยาม และโรงเรียนทหารบกสวิสฯ นายทหารฝ่ายเสนาธิการ

5. หลวงพินิจ สำเร็จวิชาโรงเรียนนายร้อยทหารบกและโรงเรียนเสนาธิการสยาม และโรงเรียนทหารปืนใหญ่ฝรั่งเศส

6. หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดิ พนมยงค์)

7. หลวงสินธุสังคมชัย สำเร็จวิชาโรงเรียนนายเรือสยามและเดนمارك อาจารย์โรงเรียนนายเรือสยาม

8. หลวงฤทธิเบศร์มานิตย์ อดีตครุโรงเรียนราชวิทยาลัย

9. หลวงศุภชลิตย์ สำเร็จโรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายทหารเรือ และนายทหารฝ่ายยุทธการ

10. หลวงธำรงฯ สำเร็จโรงเรียนนายเรือและนายทหารเรือ และเนติบัณฑิต

11. หลวงสุนทรเทพหัสดิน สำเร็จวิชาศึกกรรมโยธาอังกฤษ

12. หลวงเดชาชาติวงศ์ วรัวตี สำเร็จวิชาศึกกรรมอังกฤษ

13. หลวงอรรถสารประสิทธิ์ เนติบัณฑิตสยาม

14. หลวงอรรถกิติกำจร เนติบัณฑิตสยาม

15. หลวงช้านาญนิติเกษตร เนติบัณฑิตสยาม

16. หลวงโภวภัยวงศ์ สำเร็จวิชาช่างวิศวกรรมฝรั่งเศส

17. นายตัว ลพานุกรม ดุษฎีบัณฑิตวิทยาศาสตร์ สวิสฯ

18. นายประจวบ บุนนาค ดุษฎีบัณฑิตวิทยาศาสตร์ สวิสฯ

19. ม.ล. อุดม สนิทวงศ์ สำเร็จวิศวกรรมช่างกล สวิสฯ

20. นายประยูร ภัมรมนตรี นายทหารกองหนุน เคยศึกษาโรงเรียนรัฐศาสตร์ประเทศฝรั่งเศส

21. นายทวี บุณยเกตุ สำเร็จวิชา
เกษตร ประเภทอังกฤษ
22. นายจรุณ สีบแสง สำเร็จวิชา
เกษตร ประเภทพิลิปปินส์
23. นายชูณห์ ปิณฑานนท์ นักเรียน
กัญชาภัยและนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท
24. นายวิลาส โอลสถานนท์ สำเร็จวิชา
เกษตร ประเภทอังกฤษ
25. นายแນบ พหลโยธิน เนติบัณฑิต
อังกฤษ
26. นายดิเรก ชัยนาม เนติบัณฑิต
สยาม
27. นายวิเชียร สุวรรณหัต เนติบัณฑิต
สยาม
28. นายยล สมานนท์ เนติบัณฑิตสยาม
29. นายสงวน ตุลารักษ์ เนติบัณฑิต
สยาม
30. นายชิม วีระไวยะ เนติบัณฑิตสยาม
31. นายหงวน ทองประเสริฐ เนติ
บัณฑิตสยาม
32. นายสวัสดิ์ โสตถิหัต สำเร็จวิชา
ออมสิน ประเภทอสเตรเลีย
33. นายบรรจง ศรีจรุณ ปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยໄโคโร

- 3.2 ผู้แทนราชภารกุรุนแรก 37 คน ที่
มิใช้ผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะกรรมการราชภารกุรุ
1. เจ้าพระยาวงศานุประพักษ์ นามเดิม
“ม.ร.ว. สะท้าน สนิทวงศ์”, อธีตเสนาธิการ
ทหารบก, อธีตเสนาบดีเกษตรราธิการ, และ
อธีตเสนาบดีคมนาคม, ซึ่งเป็น “พระ อัยกา”
(ตา) ของสมเด็จพระบรมราชชนนีนาถสิริกิติ์
  2. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี นาม
เดิม “สนั่น เทพหัสดิน”, สำเร็จครุศาสตร์จาก
อังกฤษ, อธีตเสนาบดีธรรมการ
  3. เจ้าพระยาพิชัยญาติ นามเดิม “ดัน
บุนนาค” อธีตอธิบดีศาลอภิญญา, อธีตเสนาบดี

- ยุติธรรม
4. พระยาเทพวิทูรฯ นามเดิม “บุญ
ช่วย วนิกรกุล” เนติบัณฑิตอังกฤษขั้นที่ 1,
อธิบดีศาลฎีกา
  5. พระยามโนปกรณ์ นามเดิม “ก้อน
หุดสิงห์” เนติบัณฑิตอังกฤษ, อธิบดีศาล
อุทธรณ์
  6. พระยามานวราชเสรี นามเดิม
“ปลอด ณ สงขลา” เนติบัณฑิตอังกฤษ,
อธิบดีกรมอัยการ
  7. พระยาศรีวิสารวาจา นามเดิม
“เทียนเลียง อุนตระกุล” B.A., LLB.(Oxford),
ปลัดทูลดองกระทรวงการต่างประเทศ
  8. พระยาไชยยศสมบัติ A.C.A.
อังกฤษ, อธิบดีกรมบัญชีกลาง
  9. พระยานิติศาสตร์เพศala นามเดิม
“วัน จามรمان” เนติบัณฑิตสยามและ
อังกฤษ, อธีตอธิบดีกรมกฤษฎีกกระทรวง
มุนราธ, อธิบดีศาลอาญา
  10. พระยามราตุราษฎรฯ ผู้พิพากษา
ศาลอุทธรณ์
  11. พระยาอินทร์วิชิต
  12. พระยาประเสริฐส่งคราม ปลัดทูล
ดองกระทรวงกลาโหม
  13. พระยาปรีชาชลยุทธ ผู้บัญชาการ
กองเรือรบ
  14. พระยาปรีชานุสาสน์ ผู้บัญชาการ
วชิราภูมิวิทยาลัย
  15. พระยาอุทัยเสนี
  16. พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ นาม
เดิม “ม.ร.ว. ประยูร อิศรพงศ์” ผู้ดูแลการ
กระทรวงมหาดไทย
  17. พระยาวิชัยราชสุมนตร์ กรรมการ
ศาลฎีกา
  18. พระยาปรีดานฤเบศร์ อธีตที่
ปรีกษาภูมายกระทรวงวัง
  19. พระยานุเรศผลุงกิจ ผู้บังคับการ

- สำรวจครบาลเห็นอ อธิบดีกรมสำรวจ
 20. พระยาอนุมานราชาน นามเดิม “ยง
 เสถีรโกเศษ”
21. พระยาประมวลวิชาพูล อาจารย์
 ใหญ่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
22. พระประพินพนยุทธ
23. พระเรียมวิรชชพากย์ ดุษฎี
 บันทิตอักษรศาสตร์ ประเทศฝรั่งเศส
24. พระสุธรรมวินิจฉัย อตีตผู้
 พิพากษาศาลอุทธรณ์
25. หลวงแสงนิติศาสตร์ อาจารย์
 โรงเรียนนายร้อยสำรวจ
26. พระวุฒิศาสตร์เนติญาณ เนติ
 บันทิตอังกฤษ, ผู้พิพากษาศาลต่างประเทศ
27. หลวงสินادโดยรักษ์
28. หลวงคหกรรมบดี สำเร็จวิชา
 รัฐศาสตร์จากปารีส
29. หลวงเดชสหกรณ์ นามเดิม “ม.ล.
 เดช สนิทวงศ์” เศรษฐศาสตร์ดุษฎีบันทิต
 สวิสด
30. หลวงดำริอิศรา努วรรต A.C.A.
 อังกฤษ
31. หลวงบรรณากรโภวิท เนติบันทิต
32. หลวงอภิรัมย์โภคการ สำเร็จวิชา
 การคลังจากอังกฤษ
33. นายมนิต วสุวัต เจ้าของหนังสือ
 พิมพ์ศรีกรุง
34. นายจรุณ ณ บางช้าง เนติบันทิต,
 ผู้ก่อการ ร.ศ. 130
35. นายเนตร พูนวิวัฒน์ ผู้ก่อการ ร.ศ.
 130
36. นายมั่งกร สามเสน ทนายความ
37. นายชุ่นใช้ คุณระกุล พ่อค้า

3.3 อาจารย์ประวัติศาสตร์, อาจารย์
 รัฐศาสตร์ และอาจารย์กฎหมายรัฐธรรมนูญ
 จึงทราบแล้ว หรือควรทราบจากรายงาน

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรปี 2475 ครั้งที่
 1 หน้า 7 มีความดังต่อไปนี้

“หัวหน้าคณะราษฎรมอบหมายการ
 ปักธงให้แก่สภาผู้แทนราษฎร วันที่ 28
 มิถุนายน นายพันเอก พระยาพหลพลพยุห-
 เสนา หัวหน้าคณะราษฎรและผู้รักษา
 พระนครฝ่ายทหาร ได้กล่าวมอบหมายการ
 ปักธงแผ่นดินที่คณะราษฎรได้ยึดไว้ให้
 แก่สภาผู้แทนราษฎรในที่ประชุมสภา
 ผู้แทนราษฎร”

ขอให้ท่านที่ประณณัสจะโปรดสังเกต
 ไว้ด้วยว่า

ก. ในบรรดาผู้แทนราษฎร 33 คน ที่
 เป็นผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะราษฎรนั้น
 ก็มีสมาชิกแห่งราชวงศ์จักรี 3 ท่าน คือ 1.
 หลวงสุนทรเทพหัสดิน 2. หลวงเดชาชาติ
 วงศ์ วรవัฒน์ 3. หม่อมหลวงอุดม สนิทวงศ์
 ซึ่งเป็นพระปิตุลา (ลุง) ของสมเด็จพระ
 บรมราชชนนีนาถสิริกิติ์

ข. ส่วนผู้แทนราษฎรอีก 37 คน ที่
 มิใช่ผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะราษฎรนั้น
 ก็มีสมาชิกที่เป็นราชตรัตนภูลและราชนิภูล
 แห่งพระราชวงศ์จักรี 5 ท่าน คือ 1. เจ้า
 พระยาวงศานุประพัทธ์ 2. เจ้าพระยา
 ธรรมศักดิ์มนตรี 3. เจ้าพระยาพิชัยญาติ 4.
 พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ 5. หลวงดำริ
 อิศรา努วรรต

ฉะนั้น จึงไม่ควรที่ท่านผู้ใดจะกล่าว
 ชักจูงให้เข้าใจผิดว่า คณะราษฎรแห่งชิงราช
 สมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ
 มาเป็นของพวกคณะราษฎร